

המטה הבריטי לא האמין בכוח הלגיון

לוחם פעיל. כי המטה לא האמין עדיין שחיילים ערביים יכולים ללחום.

נקראתי למטה הגנרל הנרי וילסון, בקומה העליונה של מלון המלך דוד בירושלים ישם פגשתי גם את העוצר עבדול איללאה, את ראש ממשלתו נורי אל-סעיד באשא ואנשי פמלייתם. הם היו דרוכים לפעולה והתלוננו על חוסר-המעש של הצבא הבריטי. חורתי לעמאן ונפרדתי מהאמיר, בדרכי לגדוד הממונע שכבר מתקדם מרוחה, אל תוך המדבר.

אנו יוצאים לעיראק

כוח הערבי שיצא לעיראק עם הצבא הבריטי היה מוסע במשאיות פורד שקנינו ישר מארצות-הברית. נשקנו היה קל — רובים, מקלעים ומכונות-ירייה בינוניות. היו איתנו גם ארבעה מתוך ששת המשוריינים מתוצרת יפו. אשר לתותחים ומרגמות — לא היו לנו כלל. תפקידנו הקרבי הראשון היה לסייר את מבואות מיבצר רותבה, מיבנה אבן מוצק, שחלש על כביש חיפה-בגדאד, מרחק 140 קילומטר בפנים הגבול העיראקי. אם נוכל גם לכבוש את המיבצר, הודיע לי הגנרל וילסון, יקל הדבר על הכוח העיקרי שיתקדם לעבר בגדאד.

הגענו ללא תקלה עד למבואות המיבצר והצבנו את מכונינו מסיב לבניין הגדול. עלי פי הידיעות שבידינו, נמצאו אותה שעה במיבצר 100 שוטרים עיראקים. לאחד הסמלים שלי היה אח בין העיראקים. כדי להתגבר על התנגדות המגינים הובטחה לנו גם עזרה אווירית. התיישבנו על הגבעות מסיב והכינו.

המטוסים הופיעו, הטילו כמה פצצות וחגו מעל למיבצר. אחד מהם טס אלינו בגובה נמוך ביותר הטיל פתק שהודיע כי אנשי המיבצר הניפו דגל לבן לאות כניעה. העניין נראה לי קל מדי. עליתי למכונית ומירתתי לכיוון הבניין. המטוסים חזרו לבסיסם, להפיץ את בשורת נצחוננו.

המיבצר נופל

השמחה היתה מוקדמת מדי. במקום לפתוח לנו את שער הברזל הכבדים, פתחו העיראקים עלינו באש כבדה. נסוגנו לרכסים והודענו בכעס לבסיס כי המיבצר היה רחוק עדיין מכניעה. כעבור שעותיים הופיע מטוס בודד. הוא חג מעל למיבצר, הטיל פצצה אחת, שהחטיאה את המטרה. אנשי המיבצר ירו בלי הרף מנשק קל. אחר הצהריים הופיע מטוס שני, ואף הוא הטיל פצצה שהחטיאה. מאוחר יותר שמענו כי אחד המטוסים נפגע מאש המקלעים והתרסק בדרך חזרה לבסיס. מפקד הטייסת, שנהג בו, נהרג תחנת השידור העיראקית שידרה מיד ידיעה כי אני נהרגתי. הידיעה הועברה עליידי רדיו ברלין והב.סי. חזר עליה מבלי לאמת אותה תחילה. וכך הופיעו בכמה מעתוני לונדון מאמרי הספד מוקדשים לי.

למחרת, שלחתי מכתב בערבית לאנשי המיבצר, בו הודעתי להם כי כבר עשי מספיק להצלת כבודם וכי מותר להם להיכנע מבלי להשחיר את פניהם. שלחתי את המכתב עם אחד הבדואים שלי, אך העיראקים סירבו אף לקבל את הפתק. הם כבר ידעו, כנראה, על התגברות שהיתה בדרך אליהם.

בלילה, עת שכבנו בחשיכה, ראינו שירת משוריינים מתקרבת למיבצר, תוך יריית צרורות שלמים של רסיסות צבעוניות. אנשי המיבצר השיבו בפנטויה שלמה. הבינוני כי אין טעם לתקוף איוב העולה עלינו פי שניים ויותר, וחזרתי עם אנשי לבסיסנו הקדמי. בדרך פגשנו פלוגת משוריינים של חיל האוויר, שנשלחה לעזרתנו.

פקד עליה קפטן קסאנו, האיש בעל המוג הקר ביותר שפגשתי מימי. הוא החליט בכל זאת לגשת למיבצר; איתנו נמשכנו חזרה לבסיס. התברר כי טור התגברות שהגיע לרותבה היה מורכב ממשוריינים תחת פיקודו של פאוזי אל-קאקובי, אדם שרכש לעצמו שם כמנהיג כנופיות במרד הערבי בארץ-ישראל. אנשי קסאנו תקפו את הטור של קאקובי שם שיצא לסיוור ודבר זה, כנראה, הניע את קאקובי לנטוש את המיבצר ומגיניו לגורלם.

שעה שהתנגשויות אלה התנהלו ליד רותבה, ישב הכוח שלנו בבסיס הקדמי, הצטייד בדלק, תחמושת ומוון לקראת חיידוש ההתקפה. אולם בשובנו למיבצר לפמרת היום, התברר כי המגינים הסתלקו בלילה, השאירו את המקום בידי קסאנו ואנשיו.

מטוסים גרמניים מתקיפים

תחנה הכאה במסע היתה צריכה להיות הבאנייה הנצורה עצמה. יחד עם הכוח הבריטי הפורץ, יצאנו לדרך, כשמאחורינו נעות באריות 200 משאיות כבדות עמוסות ציוד ומוון לאנשי הבאנייה.

קולונל קינגסטון, מפקד הכוח הפורץ, לא האחרון של המסע, במקום לצרפנו לתבאנייה, הטיל עלינו תפקיד סיוור, הפורץ, דבר זה עלה לו ביוקר. את השטח, שקעו בדיונות החוליות לספח חוליות של הלגיון כמי שטור הממונע. בדרך הופיעו מטוסים גרמניים באחת ההתקפות, נהרג אחד מהמטוסים שיצאו משדות כלב בחר את כיבוש עיראק.

הגיעו משוריינים עבור הלגיון. אומרים שהם עשויים מקארטון מוסחה. היתה זו אחת הדקירות הרבות שהנסיך טלאל הפנה אלי כביטוי לחוסר אהדתו. הרגעת את האמיר והסברתי לו כי השריון היה עשוי פלדה.

כאן רצוני להוסיף פרט אישי. באוקטובר 1939, חמישה שבועות לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה, נולד לי בן בירושלים. הציעו לי לקרוא לו דוד, על שם עיר דוד שבה נולד, אולם החלטנו לקרוא לו גודפרי, על שם מלך הצלבנים הראשון בירושלים. כאשר חזרנו לעמאן, הכריז האמיר עבדאל-לה כי בני חייב לשאת שם ערבי. הוא קרא לו פאריס — שפירושו פרש או אביר, שם שהתאים די הצורך לגודפרי. מאז קראו לי יידי "אבו פאריס".

ראשית הדרך לגדולה

רוב בירות ערב פעלו מנהיגי המרד הפלסטיניים, הפיצו שנה עיוורת לאנגלים. סוכנים גרמניים עזרו להם במלאכתם. רק ארץ ערבית אחת התייצבה בלוי וללא היסוס בצד בריטניה. היתה זו עבר-הירדן, בראשותו של שליטה, האמיר עבדאללה. אולם מאחר שבריטניה היתה משוכנעת כי

שער מנדלבאום. צילום של שני לגיונרים בשטח ההפקר, המפריד בין ישראל וירדן, בשער מנדלבאום. הסמל משמאל החל את הקריירה בלגיון כשטר, שעה שהלגיון מילא גם תפקידי סיוור בעבר-הירדן.

ארמון המדך בעמאן היה תמיד פתוח בפני מפקד הלגיון. בצילום שלפנינו: גלאב באשא עובר על פני שומר השער הראשי של הארמון המלכותי.

המלחמה תתנהל באירופה, הוותה לו על הצעת עזרתו האדיבה. החורף עבר תוך אי-מנוחה רבה. פולין נכבשה, ואחריה נורבגיה, הולנד בלגיה וצרפת. יחידות גרמניות ואיטלקיות הופיעו בסוריה. השפעת הגרמנים בבגדאד גברה והלכה. יום אחד הופיעו בעמאן מר אנתוני אידן הגנרל חייל. הם נהר קבלו לראיון עליידי האמיר, ובשיחה מתונה לאחר מכן, הודיעו לנו כי מעתה יהיה כל חייל יידי במזרח התיכון חשוב למאמץ המלחמתי.

האיטלקים, הסבירו לנו, עמדו לפתוח בהתקפה בלוב וכל הכוחות הבריטיים במזרח התיכון היו דרושים לעמוד מול ההתקפה זו. ערכנו מיסדר חטוף של היחידה הממונעת בפני הגנרל והוא הסכים מיד שכוחה יוכפל עד לתקן של גודד מוגבר. הצבא הבריטי התחייב לספק את הנשק והציוד הדרושים. בינתיים, שוגרה פלוגה של 200 חיילים לתפקידי שמירה בבסיס חיל האוויר המלכותי בעקרי, ליד גדרה, בארץ-ישראל. היה זה התפקיד הראשון שהלגיון הערבי נטל על עצמו מחוץ לגבולות ארצו. הכוח המשטרתי הקטן עלה על הדרך שבסופה נועד להיות צבא גדול של ממש.

פגישה בירושלים

חלה תקופה של כוונות קרבתניות וגיוס מוגבר. פעם או פעמיים התפתחו קרבות-אש קטנים בין אנשי הלגיון לבין חיילים צרפתיים מסוריה, שציתתו להוראות ממשלת ווישי הכנועה. בבגדאד, באותו זמן, חלה הפיכת חצר ובמקום יורש העצר האמיר אבדול איללה תפס רשדי עלי אל-קילני את השלטון, כעבור חודשים, הכריזה הממשלה העיראקית החדשה מלחמה על בריטניה וצבאה הטיל מצור על בסיס חיל האוויר המלכותי בחבאנייה.

היו אמנם קצינים ודיפלומטים בריטיים רבים בעיראק שדיברו ערבית והכירו היטב את הסכיבה. אולם עם הכרזת המלחמה הושמו כולם במעצר. על כן, כאשר החל המטה הבריטי בירושלים מתכנן את כיבוש עיראק ופריצת המצור על חבאנייה, צורפת קציניו לשוטרים לתפקידים מיוחדים בין השבטים הערביים שאנו עלולים להיתקל בהם. את הגדוד הממונע החדש הרשו לי לקחת אתי כליחי צמוד, לא ככוח

לעשות נסיון אחרון ללבות מרד בעבר-הירדן.

הם חשבו כי הלגיון הערבי קטן וחלש מכדי לסכל את נסיונם. אם יצליח המרד, חשבו, ייאלצו הכוחות הבריטיים לעבור לעבר-הירדן כדי לכבוש והלחץ על ערביי ארץ-ישראל יקטן. הם אף האמינו כי בעבר-הירדן ההררית והפראית יודקו הבריטים להרבה יותר מאשר שתי דיכויים להשלטת סדר. משך שלוש שנות המאורעות בארץ-ישראל, עלה כוחו של הלגיון הערבי במאות אנשים. אולם כל הכוח — כ-1200 איש — היה מפוזר בחלקי המדינה, ללא כל עתודה מרכזית למקרה שיהיה צורך בתגבורת פתאומית באחד האזורים. לאור המצב בארץ-ישראל הוחלט על הקמת עתודה של 500 חיילים בדואים נוספים. הם אומנו כפרשים וחיל רגלים ממונע, ונועדו לתהילה ברבות הימים. קראנו להם יחידת המדבר הממונעת.

מזחמה ככנופיות

תחילת מארם חזרה כנופייה של 100 ערבים מסוריה לעבר-הירדן. הם היו לבושים במדי חאקי והובילו את ציודם על פרות. בין השאר, הביאו אתם כמויות גדולות של חומר

נפץ, למטרות חבלה. הם שהו יום אחד בכפר עבר-הירדני, התקדמו לאיטם לעבר הרי ע'ג'לון. בדיר אל-צאנע נתגלו עליידי סיוור רכוב של הלגיון. הם ירו על המשמר, אך הלה הצליח להמלט ולהודיע על מקום הכנופייה.

שלחנו נגדם מחלקת פרשים ושתי מכוניות של היחידה הממונעת. אנשינו באו במגע עם האויב בשעת הצהריים. הבדואים שלנו קפצו ממכוניותיהם, הסתערו תוך קריאות קרב על הכנופייה. ואז, בהיותם 100 מטרים מן הכנופייה, הופיעו בשמים שלושה מטוסים של חיל האוויר.

בראש אנשינו עמד סגן בריטי, בשם מקאדם, האנגלי היחיד בשורות הלגיון, מלבד פיק ואנוכי. הוא חשש שהטייסים לא יבדילו בין לגיונרים ואנשי הכנופייה, הודקף מלוא קומתו, החל מנופף בכפייתו האדומה. אנשי הכנופייה הבינו כי הוא קצין, ריכזו עליו את אישם. מקאדם נהרג במקום.

המטוסים הצליחו לפגוע בכנופייה. אולם בגלל התערבותם, נאלצו אנשינו להפסיק את ההסתערות ושרידי הכנופייה הצליחו לעבור לארץ-ישראל.

באותם הימים סיים קולונל פיק את שרותו וחזר לאנגליה. ב-21 למרץ, 1939, קיבלתי לידי את הפיקוד על הלגיון הערבי.

ששה משוריינים מיפו

ודשיים תמימים נמשכה המלחמה בכנופיות. המורי דים ירו במכוניות שעברו בכבישים, פוצצו את צינור הנפט מעיראק לחיפה. פה ושם תקפו ונקודות משמר של הלגיון או ניסו להעביר נשק ואנשים מסוריה לארץ-ישראל, דרך עבר-הירדן. אני עצמי הובלתי הסתערות וסיוורים לא מעטים נגד כנופיות אלה, שניסו לערער את יסודות הכהנה והיחידות בין בריטניה לעבר-הירדן. לבסוף, נכנעו ועזבו את הארץ. מכל האירועים האלה צמחה לנו לפחות טובה אחת. כדי להגן על התחבורה בכבישים, פניתי לבית-חרושת ואגנר ביפו. מפעל זה, שהיה שייך לגרמנים, התמחה בשיוון משאיות ומשטרות ארץ-ישראל כבר היתה מצוידת בכמה משוריינים כאלה. המנתי ששה עבור הלגיון. אך לפני שהגיעו אלינו, כבר פסקה מלחמת הכנופיות.

אותו ערב ישבתי עם האמיר עבדאללה באוהל שהוקם בגן הארמון. הנסיך טלאל בא לקראתנו כשהוא קורא לאביו: